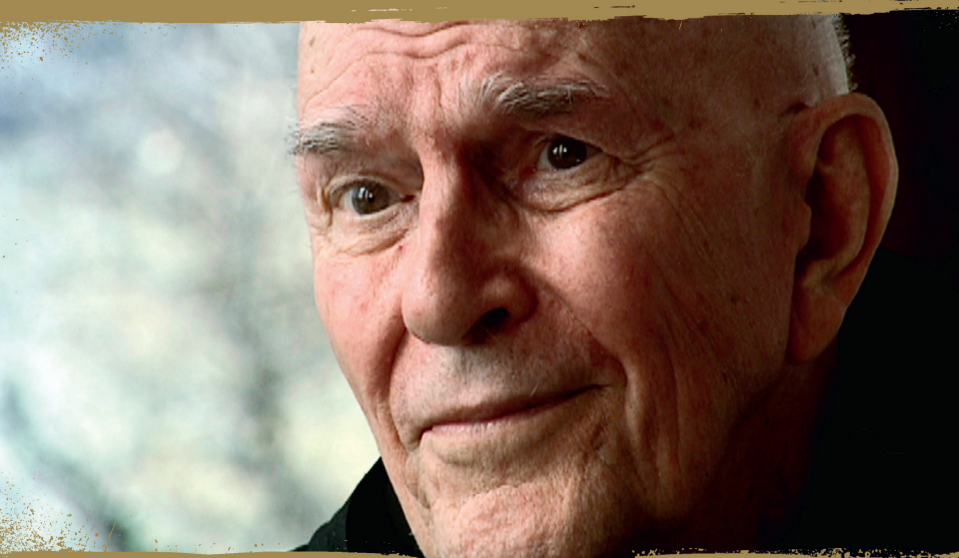


# Wereld zonder einde



Thomas  
Keating

*Reflecties op mijn leven als monnik*

Thomas Keating  
met Lucette Verboven

# Wereld zonder einde

Reflecties op mijn leven als monnik

UITGEVERIJ **KOK** UTRECHT

© Nederlandse vertaling Uitgeverij Kok – Utrecht, 2017  
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht  
www.kok.nl

© Vader Thomas Keating en abt Joseph Boyle 2017.  
Editor's materials © Lucette Verboven 2017.  
Deze vertaling kwam tot stand in samenwerking met Bloomsbury  
Publishing Inc.

Oorspronkelijke titel *World Without End*  
Nederlandse vertaling Jaap Slingerland  
Ontwerp omslag Cocon Marketing  
Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best  
ISBN 978 90 435 2883 2  
ISBN e-book 978 90 435 2884 9  
NUR 700

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden ver-  
veelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of  
openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,  
mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier,  
zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,  
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any  
means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or other-  
wise, without the prior written permission of the publisher.

‘Als je eenmaal in deze wereld bent geboren, zul je  
nooit meer sterven’

*Thomas Keating*



# Inhoud

<b>Deel I</b>	
<b>Inleiding</b>	<b>9</b>
Een reis	11
<b>Deel II</b>	
<b>‘Binnentreden in de onverhulde aanwezigheid van God’ – gesprekken met vader Thomas Keating</b>	<b>23</b>
1 Een tijd van eenzaamheid	25
2 De geestelijke reis	29
3 Oog in oog	55
4 Ontwaken	70
5 Vreugde	78
6 Het lijden van een leraar	84
7 Na de dood	92
8 Een kosmologie	101
9 Weer op weg	109
<b>Deel III</b>	
<b>‘Een plaats waar God kan wonen’ – gesprekken met abt Joseph Boyle</b>	<b>119</b>

1 Gegrepen door een ervaring	121
2 Een geloofscentrum in het dal in stand houden	127
3 Vader Thomas	132
4 Geconcentreerd gebed in een tijd zonder concentratie	137
5 Zuivering van het ego	141
6 Verleden en toekomst	149
7 Een helder heelal	156
8 Aspen	159
9 Leven en dood	161
Appendix 1: Biografie van vader Thomas Keating, OCSO	165
Appendix 2: Biografie van abt Joseph Boyle, OCSO	167
Dankwoord	169
Bibliografie	173
Noten	179

# DEEL I

Inleiding





## Een reis

Onthaald door Liefde, had mijn schuwe ziel,  
Aan stof en zonde schuld.<sup>1</sup>

‘Hoeveel van Gods werkelijkheid kun je op dit moment accepteren?’ De monnik die tegenover me zit, kijkt me zeer doordringend aan. Vriendelijk, maar zonder terughoudendheid, legt hij deze ongemakkelijke vraag pontificaal aan me voor. Hij overvalt me ermee, omdat zijn vraag me met een angstaanjagende directheid meeneemt naar God en naar mezelf.

Ik laat mijn eigen levensverhaal door me heen gaan, waarin ik God soms afwijs en dan weer aanneem. Stelt deze monnik, gekleed in een mantel van zwarte en witte stoffen, deze vraag echt aan mij, ‘ik, te onaardig, te ondankbaar?’ Deze regel uit mijn lievelingsgedicht ‘Love (III)’ van George Herbert dringt mijn geest binnen en zorgt ervoor dat de vraag van de monnik nog dieper tot me doordringt. En zo vraag ik me af: wat doe ik wanneer ik word onthaald door de Liefde? Trekt mijn ziel zich schuw terug? Heeft hij schuld aan het stof en aan de zonde? George Herbert, die meesterlijke Britse dichter, zegt van wel. Je ziel is zonder meer schuldig, zegt hij tegen me, en die woorden van hem kan ik alleen maar bevestigen. Maar de Liefde antwoordt dat het er niet toe doet. Deze begripvolle monnik doet

dat ook: 'Het kan niet met je misgaan in dit leven als je op God vertrouwt. Het maakt niet uit wat je allemaal gedaan hebt. God wil je zo graag alles geven wat Hij je te bieden heeft. Zelfs door er te zijn voor de mensen die jij misschien ooit hebt gekwetst.'

Het is al jaren geleden dat ik voor het eerst geïntrigeerd raakte door de monnik die nu tegenover me zit en die vriendelijk maar stellig mijn vragen beantwoordt. Wanneer hij de bekende namen noemt van Augustinus, Theresia van Ávila, Johannes van het Kruis en Gregorius van Nyssa, krijg ik het gevoel dat we deel uitmaken van dezelfde 'onzichtbare groep metgezellen' waar Meester Eckhart over heeft gesproken: 'mensen die elkaar meestal niet kennen, omdat ze niet in dezelfde tijd of plaats leven, maar die in zekere zin elkaars geestverwanten zijn'.<sup>2</sup>

Zo'n vijftien jaar geleden begon ik, samen met een camera-ploeg, de wereld over te reizen om een internationale tv-serie te maken voor België en Nederland. Van Brazilië tot Japan kwam ik geweldige mensen tegen: mannen en vrouwen, theologen, kunstenaars, politici, filosofen, schrijvers en wetenschappers, en ik vroeg ze naar hun standpunten, in deze wereld die voortdurend verandert.<sup>3</sup> De wijze monnik die nu geconcentreerd antwoord geeft op mijn vragen was destijds een van de potentiële gasten die ik hoog op mijn lijstje had staan. Ik heb zelfs nog contact opgenomen met het Sint-Benedictusklooster in Snowmass om hem te benaderen voor een interview. Maar ineens werd de serie afgebroken, vanwege een televisielandschap dat steeds zoutelozer en oppervlakkiger wordt.

En zo verdween hij uit mijn gedachten.

Draagt de ziel schuld? De vraag bleef me intrigeren. De ziel is lastig terug te vinden op de bureaus van advocaten of op onze bankrekeningen, maar houdt nog altijd stand in de literatuur.

De Amerikaanse dichter Henry Wadsworth Longfellow schreef dat de ziel van een mens niet zichtbaar is, maar wel hoorbaar. Maar hoe is de ziel dan te horen? Het antwoord van vader Thomas: 'De taal van God is stilte, al het andere is een slechte vertaling.' Ik zou daar één uitzondering aan willen toevoegen: muziek! De Engelse eminente intellectueel van zijn tijd Aldous Huxley is het met me eens: 'Na de stilte is muziek datgene dat het dichtst in de buurt komt van het uitspreken wat niet kan worden uitgesproken.'<sup>4</sup>

Ik nam de goede raad van Huxley ter harte, en in de loop van de tijd voegde ik ook musici en componisten toe aan mijn lijst met mogelijke gasten. Musici voelden zich inderdaad het meest op hun gemak als ze het hadden over de ziel en het transcendente. De Catalaanse violist en dirigent Jordi Savall vertelde een verhaal over hoe verraderlijk woorden kunnen zijn. 'Helemaal aan het begin van de tijd waarin alles geschapen werd, waren muziek en woorden met elkaar verweven. Maar op een dag vertelde iemand een leugen. Omdat de muziek geen leugens kan verdragen, nam ze afstand van het woord en raakten ze van elkaar gescheiden. Het was een verdrietige situatie, die lange tijd bleef voortbestaan. Totdat iemand op een dag een manier vond om de twee weer samen te brengen, namelijk, door te bidden tot God. Dat is de manier waarop de gregoriaanse zangstijl is geschapen.'<sup>5</sup> De authentieke dimensie van muziek staat stralend in het middelpunt van dit verhaal. Als we in gesprek zijn met elkaar, is het mogelijk dat onze woorden leugens bevatten. Als we zingen, is het voor iedereen duidelijk of we trouw zijn aan ons diepste wezen of niet. Muziek is de meest directe en de diepste taal waarmee we de spirituele dimensie kunnen uitdrukken waar deze wereld zo'n sterke behoefte aan heeft. Maestro Jordi Savall besloot: '*Muziek kan niet liegen zoals*

*woorden dat kunnen.*' Komt het daardoor dat het zingen en de liturgie in een klooster met elkaar verweven zijn? Is dat de reden waarom monniken vroeger alleen mochten spreken in gebarentaal, om het gesproken woord te vermijden, maar wel vrijuit mochten zingen?

De vraag of de ziel schuldig is, bleef maar bij me terugkomen. Is ze werkelijk schuldig? Heeft ze redding nodig? Toen kreeg ik antwoord van de beroemde Engelse componist Sir John Tavener, wiens lied 'Song for Athene'<sup>6</sup> werd uitgevoerd tijdens de begrafenis van prinses Diana: 'Ik componeer om mijn ziel te redden. Die moet worden gered, zoals de grote schrijver Dante ook wist. Ook hij schreef zijn *Divina Commedia* om zijn ziel te redden.'<sup>7</sup>

Maar zoals ik in de loop der jaren ontdekte, verdween het idee van de ziel snel uit de moderne taal en de moderne samenleving. De ziel heeft niet langer vleugels, zoals Plato eens zei. Als het onderwerp al eens opkwam in een gesprek, werd het ontvangen met een beklagenswaardige vluchtigheid.

En zo verdween de ziel uit mijn gedachten.

Maar de Liefde ontging mijn matheid niet  
Reeds toen ik binnentrad,  
Kwam dichterbij me, en vroeg vriendelijk  
Of ik iets nodig had.

Toch gebeurde het op de een of andere vreemde manier niet dat de trappist die ik was vergeten, of het concept van de ziel, volledig verdwenen uit mijn geest. Oude gedachten keerden steeds opnieuw terug en drongen zich aan me op, herinnerden me er zachtjes aan dat ze niet wilden wegzinken in de vergetelheid, en veranderden zichzelf daardoor in nieuwe gedachten.<sup>8</sup> Toen

de katholieke zender in Vlaanderen te horen kreeg dat ze zou worden opgeheven, had ik nog één interview te gaan. De wijze, maar bijna vergeten monnik kwam me ineens weer voor de geest. Heette hij niet *vader Thomas Keating*, een trappist die in Amerika woonde, en een zielsverwant was van Thomas Merton?

Ik ontdekte dat hij een leidend figuur was geworden in de herontdekking van de christelijke contemplatieve traditie, een geestelijk leidsman en de oprichter van de organisatie Contemplative Outreach. Hij had gesprekken gevoerd met geestelijk leiders van alle religies en was de hele wereld over gereisd om de boodschap over 'Centering Prayer' (Geconcentreerd gebed) te verspreiden, die hij had ontwikkeld in samenspraak met de trap-pistenvader William Meninger en vader Basil Pennington. Zou hij nog altijd in hetzelfde klooster wonen in de regio Snowmass in Colorado?

Ik begon zijn boeken te verslinden. Het concept van de ziel drong zich op de voorgrond zodra ik zijn woorden las: 'Het doel van onze historische tijd van leven is dat deze ons de tijd en ruimte biedt voor de integratie en transformatie van lichaam, ziel en geest.' En voor de tweede keer, nu vijftien jaar later, belde ik met het klooster. Met zijn vriendelijke stem liet vader Thomas Keating me weten dat hij zich met alle plezier door me wilde laten interviewen. Ik was van harte welkom in het klooster, maar ik moest me wel realiseren dat ik met tegen-vallers te maken zou kunnen krijgen, omdat zijn gezondheid te wensen overliet. Was ik bereid om zo ver te reizen en toch het risico te lopen dat ik niet terug zou komen met een interview voor mijn omroep?

Zou ik het gesprek aangaan of zou ik terugkrabbelen? Ik moet toegeven dat 'ik al mat reageerde zodra ik binnentrad'. Zoals dat zo vaak het geval is, zou het eenvoudiger zijn om het

*Cisterciënzer monnik*  
**Thomas Keating** *kijkt terug*  
*op zijn leven en geloof*

In gesprekken met de Belgische filmmaker en schrijver Lucette Verboven kijkt Thomas Keating terug op zijn lange leven en spirituele ontwikkeling. In dit boek richt hij zijn aandacht op de thema's ontwaken, de aard van het ware geluk en het doel van de dood.

In *Wereld zonder einde* is ook een interview opgenomen met Joseph Boyle, die abt is van het klooster waar Thomas Keating woont in Colorado, hoog in de prachtige natuur van de Rocky Mountains.

Verboven dringt met haar doordachte vragen diep door in Keatings spiritualiteit. Universele thema's als identiteit, transformatie, stilte, de natuur en de kosmos komen aan de orde: toepasbaar voor iedereen die op zoek is naar een betekenisvoller leven.

Thomas Keating is cisterciënzer monnik en de grondlegger van de Centering Prayer-methode (geconcentreerd gebed). Hij schreef vele goedverkopende boeken, waaronder *Leven uit liefde*. Hij woont in het Sint-Benedictusklooster in Snowmass, Colorado.

ISBN 978 90 435 2883 2  
NUR 700

KOK



WWW.KOK.NL